

Soudní poplatek

Ze zákona České národní rady č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, v části, která byla novelizována zákonem č. [296/2017](#) Sb., nelze dovodit oprávnění státu závažně a nadměrně ztížit uplatnění práva na přístup k soudu zpoplatněním podání odvolání v řízení o náhradě škody nebo jiné újmy způsobené rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem, neboť v tomto zákoně pro to chybí výslovná úprava vyžadovaná v čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod (lex scripta et stricta), a dovozování takové povinnosti bez zákonného podkladu je proto v rozporu s principem zákonnosti výkonu státní moci (zákazem svévole) podle čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a porušením práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 36 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 2316/18 ze dne 20.2.2020)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelů 1) N.K., 2) M.P., 3) J.R., 4) T.S., 5) J.Š. a 6) J.M., všech zastoupených Mgr. R.Ch., Ph.D., advokátem, sídlem B., proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. dubna 2018 č. j. 51 Co 135/2018-200, a s ní spojeném návrhu na zrušení čl. V bodu 6 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, za účasti Městského soudu v Praze, jako účastníka řízení, a České republiky - Ministerstva vnitra, sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7 - Holešovice, jako vedlejší účastnice řízení, tak, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 23. dubna 2018 č. j. 51 Co 135/2018-200 bylo porušeno právo stěžovatelů na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. dubna 2018 č. j. 51 Co 135/2018-200 se ruší. Návrh na zrušení čl. V bodu 6. zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se odmítá.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") se stěžovatelé domáhali zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí, a to pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. V ústavní stížnosti stěžovatelé dále navrhli, aby Ústavní soud zrušil čl. V bod 6. zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen "zákon č. [296/2017](#) Sb.").

3. Z ústavní stížnosti a z vyžádaného spisu Obvodního soudu pro Prahu 7 (dále jen "obvodní soud") se podává, že usnesením obvodního soudu ze dne 26. 3. 2018 č. j. 29 C 260/2015-190 bylo zastaveno řízení o odvolání stěžovatelů jako žalobců a), d), e) f), g) a h) [dále jen "stěžovatelé"] proti rozsudku obvodního soudu ze dne 5. 10. 2017 č. j. 29 C 260/2015-142 (výrok I.), dále bylo rozhodnuto, že ve vztahu mezi stěžovatelem a vedlejší účastnicí jako žalovanou (dále jen "vedlejší účastnice") nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok II.); žalobkyni c) přiznal soud úplné

osvobození od soudních poplatků pro odvolací řízení (výrok III.).

4. Výrok I. a II. svého usnesení obvodní soud odůvodnil tak, že stěžovatelé a žalobkyně c) podali odvolání proti rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o náhradě nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem Policie České republiky. Obvodní soud vyzval usnesením ze dne 24. 1. 2018 každého z těchto žalobců [stěžovatele a žalobkyni c)] k úhradě soudního poplatku za odvolání ve výši 2 000 Kč podle položky 22 odst. 2 a položky 3 sazebníku poplatků, když novela zákona České národní rady č. [549/1991](#) Sb. o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o soudních poplatcích"), se vztahuje i na odvolání podaná od 30. 9. 2017. Stěžovatelé soudní poplatek ve stanovené lhůtě nezaplatili, proto obvodní soud řízení o odvolání stěžovatelů zastavil a zároveň rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Výrok III. usnesení soud odůvodnil tak, že žalobkyně c) prokázala, že její majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků podle § 138 odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "o. s. ř.").

5. Proti výrokům I. a II. usnesení obvodního soudu podali stěžovatelé odvolání. Usnesením Městského soudu v Praze (dále jen "městský soud") ze dne 23. 4. 2018 č. j. 51 Co 135/2018-200 bylo usnesení obvodního soudu ve výrocích I. a II. potvrzeno ve znění, že řízení o odvolání stěžovatelů proti rozsudku obvodního soudu se zastavuje a ve vztahu mezi stěžovatelem a vedlejší účastnicí nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok I.). Výrokem II. usnesení městského soudu bylo rozhodnuto, že ve vztahu mezi stěžovatelem a vedlejší účastnicí nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

6. Městský soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že do 29. 9. 2017 byla řízení o náhradu škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem osvobozena od soudních poplatků [§ 11 odst. 1 písm. n) zákona o soudních poplatcích]. Toto osvobození bylo zrušeno zákonem č. [296/2017](#) Sb. Podle přechodných ustanovení (čl. VI zákona č. [296/2017](#) Sb.) se na řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona použije zákon o soudních poplatcích ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Z § 4 odst. 1 zákona o soudních poplatcích vyplývá, že řízení před soudem prvního stupně a řízení odvolací jsou pro účely zákona o soudních poplatcích samostatná řízení. Odvolání ve věcech podle zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, která došla soudu od 30. 9. 2017, je tak třeba zpoplatnit, i když řízení v prvním stupni bylo zahájeno před tímto datem. Poukaz stěžovatelů na nález Ústavního soudu ze dne 10. 4. 2018 sp. zn. II. ÚS 4026/17 (N 72/89 SbNU 109) neshledal městský soud případným, neboť se týká jiných skutkových okolností, kdy nebylo odvolací řízení zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku, ale soudní poplatek byl odvolateli doměřen až v rozhodnutí o věci samé. V uvedeném případě se tak nemohl odvolatel sám rozhodnout, zda za situace, kdy má zaplatit vysoký poplatek za odvolání, bude v odvolacím řízení pokračovat, nebo nikoliv. Městský soud uvedl, že v projednávané věci však bylo (mělo být) stěžovatelům zřejmé, že za podané odvolání budou muset hradit soudní poplatek, neboť novela zákona o soudních poplatcích nabyla účinnosti ještě předtím, než své odvolání podali. Obvodní soud tedy podle městského soudu postupoval správně, když odvolatele vyzval k zaplacení soudního poplatku podle položky 22 sazebníku poplatků a s ohledem na jeho nezaplacení odvolací řízení ve vztahu ke stěžovatelům zastavil.

II. Argumentace stěžovatelů

7. V ústavní stížnosti stěžovatelé namítají, že soudy nesprávně posoudily otázku osvobození odvolacího řízení od soudního poplatku. Navíc se domnívají, že novela, již bylo zrušeno osvobození těchto řízení od soudního poplatku, není ústavně souladná.

8. Stěžovatelé poukazují na to, že řízení o náhradu škody způsobené státem má dvě fáze, přičemž ve druhé fázi je náhradové řízení vedeno před soudem podle zásad občanského soudního řízení a je na žalobci jako žadateli, aby důvodnost svého nároku prokázal, tak jako v řízení o každé jiné civilní žalobě. Stěžovatelé dovozují, že je-li tato zátěž dále zvýšena o povinnost platit za soudní řízení soudní poplatek, jde o nepřípustný zásah do práva na soudní ochranu, a to zejména s přihlédnutím k tomu, že ústřední správní úřad není povinen žádost posoudit bona fide a platná právní úprava mu nijak nebrání postupovat při předběžném projednání nároku šikanózně - což se v praxi často děje.

9. Podle stěžovatelů žalobci, kteří svůj nárok uplatnili stejně jako oni, v době před účinností novely, jsou následně konfrontováni s novou situací, s povinností hradit za odvolací, případě i dovolací, řízení soudní poplatek.

10. Stěžovatelé uvádějí, že namítli zásah do svých politických práv, a to práva pokojně protestovat proti pochodu sexuálních menšin, a za tento zásah, který lze následně stěžovat jinak, požadovali satisfakci ve výši 20 000 Kč pro každého z nich. Svou žalobu podali s vědomím, že jde o řízení ve všech stupních osvobozené od povinnosti hradit soudní poplatky. Stěžovatelé podotýkají, že jsou osobami, které nesplňují předpoklady pro osvobození od soudního poplatku, pracují ale vesměs v dělnických profesích a částka 2 000 Kč odpovídající výši soudního poplatku pro ně představuje dvou až třídní výdělek.

III. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

11. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnými stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelé jsou právně zastoupeni v souladu s § 29 až § 31 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), neboť stěžovatelé vyčerpali všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

IV. Vyjádření účastníka řízení a vedlejší účastnice

12. Ústavní soud si vyžádal vyjádření městského soudu a vedlejší účastnice, avšak žádný z nich se k ústavní stížnosti ve stanovené lhůtě nevyjádřil.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

13. Ústavní soud není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu oprávnění vykonávat dozor nad rozhodovací činností obecných soudů. Do rozhodovací činnosti soudů je Ústavní soud v řízení o ústavní stížnosti podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy oprávněn zasáhnout pouze tehdy, byla-li pravomocným rozhodnutím těchto orgánů porušena ústavně zaručená základní práva nebo svobody stěžovatele.

14. Ústavní soud přezkoumal napadené rozhodnutí a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

15. Proces výkladu a použití běžného zákona bývá stížen vadou zpravidla tehdy, nezohlední-li obecné soudy správně (či vůbec) dopad některého ústavně zaručeného základního práva (svobody) na posuzovanou věc, nebo se dopustí - z hlediska řádně vedeného soudního řízení - neakceptovatelné "libovůle", spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně přijímanému (doktrinálnímu) chápání dotčených právních institutů [nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471)].

16. V ústavní stížnosti stěžovatelé nesouhlasí se závěrem městského soudu o existenci poplatkové povinnosti za odvolání podané v řízení o žalobě proti státu ve věci náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu či ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem.

17. Ústavní soud předně poukazuje na to, že k posuzované problematice se vyjádřil již dříve, a to v nálezech ze dne 23. 4. 2019 sp. zn. I. ÚS 1415/18, ze dne 21. 5. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3283/18 a ze dne 30. 7. 2019 sp. zn. III. ÚS 177/19 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou veřejně dostupná v databázi NALUS na <http://nalus.usoud.cz>).

18. Ve skutkově a právně obdobné věci rozhodl Ústavní soud nejprve nálezem ze dne 23. 4. 2019 sp. zn. I. ÚS 1415/18, ve kterém konstatoval, že vybírání soudního poplatku za odvolání podané žalobcem ve věci náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem podle položky 1 bodu 1 přílohy k zákonu o soudních poplatcích, je v rozporu s čl. 36 odst. 1 a 3 a čl. 37 odst. 3 Listiny, jakož i s čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a v případech trestního odsouzení též s čl. 3 Protokolu č. 7 k této úmluvě.

19. V této linii rozhodl Ústavní soud později nálezem ze dne 21. 5. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3283/18, ve kterém vyslovil, že ze zákona o soudních poplatcích, v části, která byla novelizována zákonem č. [296/2017](#) Sb., nelze dovodit závažné a nadměrné ztížení uplatnění práva na přístup k soudu zpoplatněním podání odvolání v řízení o náhradě škody nebo jiné újmy způsobené rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem, neboť v tomto zákoně pro to chybí výslovná úprava vyžadovaná v čl. 11 odst. 5 Listiny (lex scripta et stricta) a dovozování takové povinnosti bez zákonného podkladu je proto v rozporu s principem zákonnosti výkonu státní moci (zákazem svévole) podle čl. 2 odst. 2 Listiny a porušením práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 36 odst. 4 Listiny. Nelze proto v podmínkách právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy ve spojení s čl. 36 odst. 3 Listiny) výkladem novelizovaných ustanovení zákona o soudních poplatcích, dojít - za předpokladu konzistentního a racionálního jednání zákonodárce - k závěru, že si stát (jako strana sporného řízení) může bez výslovné zákonné úpravy nastavit a vyložit pravidla zpoplatnění odvolání tak, že ztíží napadení rozsudků vydaných v neprospěch žalobce ve věci náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

20. Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy je vykonatelnými rozhodnutími Ústavního soudu vázán rovněž Ústavní soud [srov. např. již náleze ze dne 12. 6. 1997 sp. zn. IV. ÚS 197/96 (N 118/6 SbNU 353)].

21. Rozhodující senát Ústavního soudu v nyní přezkoumávané věci konstatuje, že neshledal důvody pro postup podle § 23 zákona o Ústavním soudu (předložení věci plénu Ústavního soudu) a s nosnými důvody uvedených nálezů se ztotožnil.

22. Ústavní soud poukazuje na to, že žaloby podávané proti státu na náhradu škody způsobené při výkonu veřejné moci byly původně osvobozeny od soudních poplatků. Novelou zákona o soudních poplatcích provedenou zákonem č. [296/2017](#) Sb. bylo z § 11 odst. 1 písm. n) zákona o soudních poplatcích vypuštěno ustanovení o osvobození od soudních poplatků ve věcech náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci a sazebník poplatků byl naopak doplněn o položku 8a, která výslovně stanoví, že za návrh na zahájení řízení o náhradě škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem se poplatek určuje paušální částkou ve výši 2 000 Kč. Položka 22 sazebníku poplatků, upravující soudní poplatky za odvolání, nebyla uvedenou novelou nijak dotčena, naopak došlo k novele položky 23, upravující poplatek za dovolání.

23. V posuzované věci obvodní soud uložil stěžovatelům povinnost zaplatit soudní poplatek za odvolání v řízení o náhradě škody nebo jiné újmy způsobené rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem, ačkoli v tomto zákoně pro to chybí výslovná úprava vyžadovaná v čl. 11 odst. 5 Listiny. Městský soud vyšel při použití zákona o soudních poplatcích pouze ze záměru zákonodárce zrušit v § 11 odst. 1 písm. n) osvobození od poplatku, a aniž je pro to v textu tohoto zákona náležitá opora, analogickým použitím položky 22 odst. 2 sazebníku poplatků dovedl povinnost platit poplatek i za odvolání. Tímto postupem, jímž aproboval postup obvodního soudu, který pro nezaplacení soudního poplatku za odvolání řízení ve vztahu ke stěžovatelům zastavil, zasáhl do jejich práva na soudní ochranu zaručeného v čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 36 odst. 4 Listiny. Tzv. pravou mezeru v zákoně může odstranit pouze zákonodárce, nikoli však obecný soud postupem znevýhodňujícím odvolatele v uvedeném typu řízení.

24. Společně s ústavní stížností podali stěžovatelé návrh na zrušení čl. V bodu 6. zákona č. [296/2017](#) Sb. Protože městský soud (resp. oba soudy) dovedl povinnost stěžovatelů zaplatit poplatek za odvolání v řízení o náhradě škody nebo jiné újmy způsobené rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem, ačkoli v tomto zákoně pro to chybí výslovná úprava, posoudil Ústavní soud podaný návrh na zrušení napadených zákonných ustanovení jako zjevně neopodstatněný (srov. též nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 177/19).

25. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud dle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení městského soudu ze dne 23. 4. 2018 č. j. 51 Co 135/2018-200 podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona zrušil, neboť dospěl k závěru, že postupem městského soudu při výkladu předmětných ustanovení zákona o soudních poplatcích byl v rozporu s čl. 2 odst. 2, čl. 36 odst. 1 a s čl. 11 odst. 5 Listiny nadměrným zásahem ztížen přístup stěžovatele k soudu při podání opravného prostředku při domáhání se ústavně zaručeného práva na náhradu škody podle 36 odst. 3 Listiny.

26. Návrh na zrušení čl. V bodu 6. zákona č. [296/2017](#) Sb. Ústavní soud podle § 43 odst. 2 písm. b) ve spojení s § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu odmítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)